

Královna mezi korovnicemi – korovnice douglasková

Libor Dvořák, Městské muzeum Mariánské Lázně a David Fryč, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Opava

V předchozím článku jsme se stručně seznámili s životem korovnic a konkrétně s druhy vázanými téměř výhradně na smrk východní (*Picea orientalis*). V tomto dílu se budeme zabývat naopak jediným druhem – **korovnicí douglaskovou (*Gilletteella cooleyi*)**. Druhé jméno má podle toho, že jejím sekundárním hostitelem, na kterém dospělci sají, ale netvoří hálky, je douglaska tisolistá (*Pseudotsuga*

menziesii). A proč ta královna, jak je napsáno v titulku? Důvody jsou dva: jednak jsou její hálky ze všech druhů největší a jednak nejpohlednější.

Plně vyvinuté hálky jsou i pro laika snadno poznatelné, pokud mají alespoň 2 cm. Ve všech případech jsou na konci větvičky, takže špičkou hálky neprorůstá letorost. Ve většině případů vyrůstají hálky korovnice douglaskové kolem celé větvičky, jen výjimečně jsou jednostranné, to znamená, že větvička je po délce hálky zcela, nebo alespoň částečně “vidět”. Není vzácností, že jsou hálky této korovnice zakřivené a někdy až do oblouku prohnuté. Krásu jejich hálek podtrhují jehlice, které dlouze prorůstají jednotlivými komůrkami. Hálky jsou zdřevnatělé a vytrvají na stromě více let. Často se jehlice časem olámu a hálky pak připomínají mohutnou jehnědu.

Základní údaje ke korovnici douglaskové shrnuje Holman (2006). Původní je v Nearktické oblasti (tj. mimotropické území Severní Ameriky), počátkem minulého století byla se sazenicemi douglasky přivezena z Kanady do Anglie a odtud později do Irska a po roce 1930 do Střední Evropy. Nyní je krom své domoviny hlášena z celé Evropy a dokonce i z Tasmánie. V oblasti původu je dicyklická a holocyklická, tedy s dvouletým vývojovým cyklem, kdy jedna generace tvoří hálky na více druhích smrků a druhá generace migruje na douglasku a saje na jejích jehlicích. V našich podmínkách se druh vyvíjí většinou anholocyklicky – tzn. střídání hostitelů se někdy ztrácí a druh zůstává na jednom hostiteli po celý rok. Na spodní straně mladých výhonků douglasky pak mohou způsobovat významné škody, obzvláště na mladých dřevinách. Tyto populace korovnic již pak nevytvářejí hálky a zůstávají po celou dobu pouze na douglasce.

Čerstvá hálka korovnice douglaskové na smrku pichlavém v Okrouhlé.

Podle různých zdrojů (Albrecht 2017, web1, Holman 2009) tvoří korovnice douglasková hálky nejčastěji na smrku sitka (*Picea sitchensis*), Engelmannově (*P. engelmannii*) a pichlavém (*P. pungens*), řidčeji na smrku sivém (*P. glauca*), ajanském (*P. jezoensis*), černém (*P. mariana*), dvoubarvém (*P. bicolor* = *P. alcoquiana*), východním (*P. orientalis*) a ztepilém (*P. abies*). Údaje o tvorbě hálek na smrku ztepilém je v protikladu s pracemi Kapitoly (2003) a Zahradníka (2014), kteří píší, že korovnice douglasková smrk ztepilý nenapadá.

Z Karlovarského kraje máme dosud zjištěno 13 lokalit korovnice douglaskové: po jedné z Bečova nad Teplou, Františkových Lázní, Okrouhlé, Perninku, Skalné, Sokolova, Třebeně a Valů, ze dvou lokalit ze Tří Seker a ze tří z Mariánských Lázní. Z výše zmíněných lokalit byla tato korovnice nalezena 9× na smrku pichlavém, 3× na sitce a 1× na smrku sivém. Neúspěšné bylo pátrání po hálkách jak na druhých smrku, odkud je korovnice douglasková známa (smrk ajanský, dvoubarvý, Engelmannův, černý, ztepilý), tak i na těch, které jako hostitelé tohoto druhu nejsou známy – smrk Brewerův (*P. breweriana*), smrk omorika (*P. omorika*), smrk nachový (*P. purpurea*) a smrk východní (*P. orientalis*). Jak bylo naznačeno výše, hálky korovnice douglaskové mohou dosahovat značné velikosti, Fryč (2020) a Holman (2006) udávají až 6 cm, Albrecht (2017) až 8 cm a Ellis (2001–2022) dokonce až 10 cm (web1). V Karlovarském kraji dosahují hálky této korovnice obvykle 2–4,5 cm, největší dosud zaznamenané exempláře z Bečova a ze Skalné měří 6 cm.

Korovnice douglasková vytváří fantastické hálky, které lze nalézt bohužel jen v omezené míře, ale je také jedním z nejvýznamnějších druhů hmyzu poškozujících lesy ve střední Evropě. ■

Literatura:

- Albrecht A. C. (2017): Illustrated identification guide to the Nordic aphids feeding on Conifers (Pinophyta) (Insecta, Hemiptera, Sternorrhyncha, Aphidomorpha). – European Journal of Taxonomy 338: 1–160.
- Fryč D. (2020): Hálky a pseudohálky mšic, mšiček a korovnic. – Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Opava, 138 pp.

- ▲ Hálky korovnice douglaskové, ukázka různých tvarů a délek prorůstajících jehlic, smrk pichlavý, Sokolov.
- ▲ Detail staré hálky korovnice douglaskové na smrku sivém z Mariánských Lázní. Všechny fotografie Libor Dvořák.

Korovnice douglasková. Kresba Jana Rolková.

- Holman J. (2006): 4.11.10 Sternorrhyncha – mšicosaví. Aphidoidea – mšice. In: Klímovský J. et Stýblo P. [eds.] (2006): Nepůvodní druhy fauny a flóry České republiky. ČSOP, Praha, 496 pp.
- Holman J. (2009): Host Plant Catalog of Aphids. – Springer-Verlag New York Inc., 1144 pp.
- Zahradník P. (2014): Metodická příručka integrované ochrany rostlin pro lesní porosty. – Lesnická práce: 1–376.
- web1: Ellis W. N. (2001–2022): Leafminers and plant galls of Europe. – <https://bladmineers.nl/>